

UPPVÄXT MED ASTRID LINDGREN

INLEDNING

Astrid Lindgren är älskad av generationer av barn alltsedan hennes Pippi Långstrump såg dagens ljus för drygt 50 år sedan. Hennes författarskap har därför stor betydelse även för stora grupper av människor som idag är vuxna. Även de generationer som var föräldrar på 40-talet har starkt påverkats av Astrids författarskap, inte minst i sin syn på barn och uppfostringsfrågor. En av dem som sökte tröst och styrka i hennes tidiga böcker var Arne Reberg. Om detta och sina möten med Astrid senare i livet berättar han i *Uppväxt med Astrid Lindgren*.

Studiematerialets uppläggning

Boken består av två delar varav den första är indelad i 20 kapitel som behandlar Astrids författarskap och den andra, som heter "Astrid Lindgren skriver för vuxna", innehåller Astrids egna texter där hon redovisar sin syn på olika samhällsfrågor. Man får inte glömma att vår stora barnboksförfattare också var en kampglad samhällsdebattör och opinionsbildare.

Studiehandledningen följer bokens uppläggning och ger förslag på frågor att diskutera och på fördjupningar i ämnet. Den hänvisar till Astrid Lindgrens egna texter, inte bara de debattartiklar som ingår i studieboken utan också till hennes berättelser och sagor. Planera därför in tid mellan sammankomsterna till läsning av Astrids berättelser. Alla behöver inte läsa samma texter utan fördela berättelserna mellan er och redovisa sedan för varandra. Ni väljer själva vilka berättelser ni vill läsa för att belysa de frågeställningar ni tänker diskutera.

Förslag till arbetsgång

Börja studierna med att göra en noggrann planering av arbetet. Orientera er om vad studieboken och studiehandledningen innehåller. Astrid Lindgren är välkänd för alla. Börja därför berätta för varandra vad ni vet om henne och vilken uppfattning ni har om hennes författarskap. Gör gärna några minnesanteckningar om er nuvarande uppfattning och jämför sedan med vad ni tycker när ni studerat Astrid Lindgren närmare.

För att få kontinuitet i diskussionerna är det bra att inleda varje sammankomst med att sammanfatta föregående träffs samtal. Då kommer ni lättare igång med nya diskussioner och de som eventuellt var frånvarande blir informerade om vad som avhandlades. Bestäm därefter dagens tema och avsluta sedan sammankomsten med att bestämma vad ni ska förbereda.

Generationssamverkan

Astrid Lindgrens författarskap passar mycket bra som tema i grupper där man arbetar över generationsgränserna. Ni kan utgå från studiehandledningens frågeställningar men anpassa dem efter barnens ålder. Stort utrymme kan lämnas åt hur Astrid Lindgren beskriver relationen mellan ung och gammal, föräldrar och barn, människor och djur och vad som är fantasi respektive verklighet i hennes böcker.

Lycka till!

I

Morfar kom med Pippi

Här berättar Reberg om sin första kontakt med Pippi Långstrump och vilken betydelse Pippifiguren hade för honom. Vi har väl alla våra personliga minnen av den första kontakten med Pippi, vare sig vi var små barn eller vuxna när det skedde.

- Berätta om ditt möte med Pippi. Vad tyckte, tänkte och kände du?
- Kommer du ihåg omgivningens reaktioner?
- Diskutera innehållet i recensionen i Folkskol-lärarnas Tidning sid 11.

II

Den gåtfulla

Astrid Lindgren var en författare med stor integritet som lyckades hålla en del av sin person utanför strålkastarljuset. Hon bjöd på så mycket som hon själv

ville, säger Reberg här. Hon lät dock skymta fram att hon ibland i ensamma stunder kunde bli väldigt melankolisk. Detta har också färgat delar av hennes författarskap.

- Leta fram exempel ur hennes litterära produktion där hennes svårmod är särskilt tydligt.

III

Samuel August

Rötterna i Astrid Lindgrens författarskap finns att söka i hennes lyckliga barndom. I sina berättelser återvänder hon gång på gång till barndomslandet. Läs boken om hennes föräldrar *Samuel August från Sevedstorp och Hanna i Hult* där hon berättar om barndomen.

- Vad var det som gjorde hennes barndom så ljus?
- Samtala om er egen barndom. Känner ni igen er i Astrids berättelser eller såg er barndom helt annorlunda ut?
- Hur avspeglas Astrids lyckliga barndom i hennes författarskap? Läs t ex berättelserna om Bullerbybarnen och Emil i Lönneberga.
- Lasse i Bullerbyn är ett porträtt av Astrids bror Gunnar men vem är Astrids alter ego?

IV

Mitt magiska guldäpple

Astrid Lindgrens ungdomstid var inte lika ljus som barndomen. Att tidigt bli ensamstående mamma, och att till att börja med tvingas lämna barnet till andra, präglade hennes framtida livssyn. Den kom ofta till uttryck i hennes böcker om det övergivna barnet. Arne Reberg, som var ett sådant övergivet barn, fann stor tröst i *Mio, min mio* och identifierade sig starkt med Bo Vilhelm Olsson.

- *Mio, min mio* är en spännande bok som även berör vuxna. Läs och diskutera berättelsen, dess budskap, sagostämning, människoskildring, förhållandet mellan barn och vuxna, naturens roll i miljö och handling. Ni som läste den som barn försök jämföra er vuxna läsoplevelse med den ni hade som barn. Ni som läste den för era barn kommer ni ihåg hur de reagerade?

V

Vårskrik och andra känslor

- Språket i Astrid Lindgrens böcker är fulla med nybildade ord och uttryck som alla i Sverige känner igen och vet var de kommer ifrån. Varför har de fått en sådan genomslagskraft och genast tagits upp i det allmänna språkbruket?
- Ägna en sammankomst åt att studera Astrids språkbehandling lite närmare. Förbered er genom att välja några olika berättelser. Dela upp arbetet mellan er så att ni läser varsin berättelse. Berätta sedan för de övriga vad ni kommit fram till.
- Hade ni själva eller era barn några Lindgrenska favorituttryck? Och barnbarnen har de hittat något favoritord?

VI

Du och jag

- Det är inte bara Astrids eget liv som lämnat spår i hennes författarskap. Hon var själv en bokslukare av stora mått och läste tidigt allt hon kom över, både sagor och andra berättelser. Som vuxen hörde lyrik till hennes favoritlektyr. Arne Reberg pekar på några olika exempel där man kan se denna påverkan. Försök hitta egna exempel.

VII

Fri som en fågel

- I det här avsnittet beskriver Arne Reberg hur han uppfyllde en barndomsdröm han haft sedan han läste *Rasmus på luffen*, nämligen att ge sig ut på luffarfärd. *Rasmus på luffen* handlar, liksom *Mio, min mio*, om det övergivna barnet men också om människans frihetslängtan förkroppsligad i luffarens gestalt. Läs berättelsen och jämför Rasmus och Mio. Vilka likheter och olikheter har skildringarna av de två pojkarna? Hur framställs förhållandet mellan barn och vuxna i de båda berättelserna? Hur förhåller sig författaren till sina huvudpersoner?

VIII

Låtsaskamrater

- Barns ensamhet och behov av låtsaskamrater är också ett återkommande tema i många av Astrid Lindgrens berättelser. Arne Reberg ger här flera exempel på mer eller mindre påflugna låtsas-

kompisar i Astrids litterära värld. Många av er hade säkert egna låtsaskompisar när ni var små. Berätta för de andra.

- Hade ni inte själva några låtsaskompisar kanske era barn eller barnbarn har/hade det.
- Diskutera låtsaskompisens betydelse för ett barns utveckling.

IX

Landsmodern

Astrid hade ett starkt socialt patos. Hon värnade inte bara om barnen utan även om djuren. Genom ett öppet brev till Ingvar Carlsson fick hon honom att förbättra djurskyddslagen. Hon var en politisk maktfaktor att räkna med. Astrid Lindgren fick den socialdemokratiska regeringen att falla 1976 då hon gjorde sitt inlägg i skattedebatten genom sagan om Pomperipossa i Monismanien.

- Läs och diskutera sagan på sid 116 ff och den efterföljande artikeln sid 124 där hon anklagar socialdemokratin för att svika sina ideal. Vilka är hennes främsta argument?
- Astrid var ända till slutet bekymrad och sorgen över Sveriges utveckling och socialdemokraternas politik. Vilken genomslagskraft skulle en liknande saga ha idag?
- Astrid var också negativ till kärnkraften. Läs och diskutera hennes brev till Astrid Kristensson sid 145 ff. Varför trodde Astrid Lindgren inte på ett kärnkraftssamhälle?
- Reberg skriver att Astrid Lindgren ”som opinionsbildare var farligare än ett helt parti”. Hur kan en barnboksförfattare få en sådan makt?

X

Filura med ord

- Astrid Lindgren var väldigt humoristisk. Läs olika berättelser där det dråpliga och humoristiska kommer till uttryck.

XI

Krumelurpiller

- Arne Reberg skriver att Astrid Lindgren ”alltid tyckt och skrivit motströms. Men inte motvalls barnen.” Han skriver också att ”sagornas Astrid ej är begränsad av tiden”. Ge exempel på detta i Astrid Lindgrens författarskap.

XII

Guld, rökelse och myrra

- Många tycker att Astrid Lindgren borde fått Nobelpriset. Vad tycker ni? Varför tror ni att hon inte fått det när hon fått så många andra utmärkelser, se sid 165?

XIII

Tjölöhöpp, sa Susanne Brøgger

Pippi Långstrump vände upp och ner på hela barnboksvärlden 1945. Astrid själv påtalade att hon förberedde marken och då tänkte hon på en debattartikel hon skrev redan 1939, se sid 68 i studieboken.

- Vilken syn på barn och barnuppfostran tycker ni att Astrid stod för? Vilken betydelse har den haft för uppfostran av generationer av svenska barn? Hur har den påverkat dig själv och din syn på barn?
- Vilken betydelse tycker ni Pippifiguren haft på flickors och kvinnors syn på sig själva?

XIV

Kreaturens suckan

- Astrid som var uppvuxen på landet där kor och höns levde ett normalt och fritt liv var mycket upprörd över hur djuren behandlas idag. I mitten på 80-talet skrev hon ett antal artiklar i Expressen där hon gav utlopp för sin avsky för hur djuren behandlas. Läs och diskutera artiklarna sid 129 ff. Artiklarna ledde till att djurlagstiftningen förbättrades, men förhållandena är fortfarande långt ifrån bra.
- Djuren har sin självklara plats i Astrids berättelser. Läs några olika berättelser och lägg märke till hur djuren skildras. Hur förhåller sig människorna till djuren? Stämmer det som Reberg skriver att hon inte gullade med djuren utan var förtrogen med naturens ordning? Ge exempel.

XV

Trädälskaren

- Träd är viktiga för Astrid Lindgren. Överhuvudtaget var hon en naturälskande människa. Särskilt förälskad var hon i sitt Småland. Läs några olika berättelser och lägg märke till vilken roll träden spelar och hur naturen skildras. Hur låter hon naturen tolka människornas sinnesstämningar?
- Astrid oroades också över att det gamla kultur-

landskapet med åkrar, ängar, hagar och skogar ska skövlas. Hon kämpade för att våra öppna landskap ska räddas åt eftervärlden. Hon gjorde bl a ett upp-rop i tidningen Land som gav stort gensvar. Försök att få tag på artikeln, läs och diskutera den. Artikeln bör ni kunna få en kopia av från tidningen Land eller Kungliga Biblioteket.

XVI

Bom sicka bom

- Inte bara träden utan även musiken har en framträdande plats i Astrid Lindgrens diktning. Hon leker med orden och berättelserna genljuder av klanger från skillingtryck, läsarsånger och psalmverser. Musikaliteten finns i språkets rytm och berättelsernas innehåll. Leta fram exempel ur olika böcker och fundera över vilken betydelse ordlekarna och musikaliteten har i berättelserna.

XVII

Fredsduvan

- 1978 fick Astrid Lindgren Tyska Bokhandelns Fredspris, något som särskilt gladdde henne, eftersom hon alltid kämpat mot våld och för fred och rättvisa. Hon var mycket bekymrad över att så många barn i världen far så illa och engagerade sig ännu på ålderns höst för alla barn.
- Läs och begrunda det fredstal, sid 148, som hon höll som tack när hon mottog priset.
- Hur gestaltar hon denna freds- och frihetslängtan i sina berättelser?
- Hur skildras det onda och det goda i människan? Ge exempel.

XVIII

Emil-Bladet viktigare än Daily Mirror

I Astrid Lindgrens böcker finns redan från början relationen mellan föräldrar och barn klart och tydligt gestaltad. Ofta är det fadersgestalten som är den viktiga, vare sig han är närvarande eller inte. Astrid själv hade en mycket nära relation till sin far.

- Studera hur Astrid skildrar förhållandet mellan far och barn. Titta också på vilken roll mödrarna har.

XIX

Som en stjärnhimmel

- Astrid Lindgren var en mångfacetterad person med många bottnar. Det visar sig bl a i de många olika karaktärer hon skildrat. Finns det några gemensamma drag hos alla hennes figurer, tycker ni? Vilka är de i så fall?
- Astrid hade ett genuint intresse för alla människor hon mötte och ville gärna att de berättade om sig själva. Det gav henne genom åren en enorm människokännedom. Hur tycker ni denna människokännedom tar sig uttryck i hennes personskildringar? Ge exempel.
- Om sig själv och sina innersta tankar var hon mer förtegen. Det är bara barnen som har nycklarna till hennes hemliga rum. Barnen tog hon alltid på allvar, men hon struntade i sina vuxna läsare. Hur märks det? Ge exempel.

XX

Spelar ingen roll i Skymningslandet

- ”Jesus tycker jag om, men Gud förstår jag mig inte på”, sade Astrid. Med åren har tankarna på döden blivit allt starkare hos henne. Läs några olika berättelser där hon skildrar döden och samtala om hur den gestaltas.
- Många sjuka och döende barn får tröst i Astrids berättelser. Vad är det som gör dem så trösterika?
- Avsluta studierna av vår kära Astrid med att läsa och samtala om hennes dikt ”Vore jag Gud”, sid 154 i studieboken. Den säger en hel del om vår mest älskade författare, älskad av både barn och vuxna.

Manus Ann-Christin Nedgård
Bilda Förlag, Box 42053, 126 13 Stockholm, tel 08-709 04 00
info@bildaforlag.se
www.bildaforlag.se
© 2002 Bilda Förlag
ISBN 91-574-7556-3

BILDA FÖRLAG